

بررسی وضعیت خانوارها در برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

از اواخر سال ۱۳۶۴ به بعد با کاهش تدریجی قیمت نفت در بازارهای جهانی و همچنین تشدید خسارتهای جنگ تحمیلی و بروز عوارض ناشی از آسیبها و ضایعاتی که به زیربنای اقتصادی کشور وارد شده بود، اقتصاد ایران با رکود نسبتاً عمیقی مواجه گردید که تا پایان سال ۱۳۶۷ بر کلیه فعالیتهای و شئون اقتصادی کشور حاکم بود. پس از خاتمه جنگ تحمیلی، اولین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور به مورد اجرا گذارده شد که عملکرد اقتصاد ایران را تحت تاثیر قرار داد. در حقیقت سال ۱۳۶۸ نقطه عطفی در اقتصاد کشور طی سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی بشمار می رود که باید آن را نقطه پایان دوران رکودی سالهای ۶۷ - ۱۳۶۴ بشمار آورد. در این سال سیاستهایی که در طول دوران جنگ و تحت شرایط اضطراری به مورد اجرا درآمده بود با هدف دستیابی به تعادلهای اقتصادی مورد تجدید نظر قرار گرفت. پس از یک دوره چند ساله وقفه و فترت اقتصادی، روند نامساعد متغیرهای

* - کارشناس اداره تحقیقات و مطالعات آماری - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

کلان اقتصادی متوقف شد و فعالیتهای اقتصادی گسترش یافت. با اجرای سیاستهای اصلاح و تعدیل اقتصادی و سرمایه گذاری در بخشهای زیربنایی و تولیدی علیرغم نامساعد بودن شرایط بین المللی در روند مثبت متغیرهای اقتصادی کشور شتاب بیشتری ایجاد شد و موجب گردید که رشد منفی اقتصاد کشور که در طول پنج سال قبل به $۷/۳ -$ درصد رسیده بود، به رشد مثبتی معادل $۷/۳$ درصد در پایان برنامه تبدیل شود. در طول برنامه اول توسعه اقتصادی با اجرای برنامه یکسان سازی نرخ ارز و در نتیجه اصلاح ساختار قیمتها و همچنین گسترش وسیع حجم عملیات مالی دولت که رشد نقدینگی را به دنبال داشت و کاهش تدریجی واردات و حذف برخی از سوبسیدها، سطح عمومی قیمتها افزایش یافت و متعاقباً رشد تولید ناخالص داخلی کشور در سالهای ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ بطئی تر گردید.

ارزیابی اثرات اقتصادی و اجتماعی سیاستها و برنامه های دولت در وضع زندگی خانوارها، از تجزیه و تحلیل نتایج بررسی بودجه خانوار قابل بررسی است. لذا تحقیق حاضر به بررسی چگونگی هزینه و درآمد خانوارها و روند تغییرات آنها، شناسایی الگو و عادات مصرفی آنان و همچنین تعیین سهم هزینه های مختلف در کل هزینه خانوارها، چگونگی تغییرات توزیع درآمد بین گروههای مختلف درآمدی و در نهایت خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارهای شهری در برنامه اول توسعه اقتصادی می پردازد. از آنجا که شهر تهران از اهمیت نسبی بیشتری نسبت به سایر شهرهای کشور برخوردار است، در کنار بررسی وضعیت خانوارها در کل مناطق شهری ایران در مورد وضعیت خانوارهای شهرنشین تهران نیز مقایسه هایی صورت گرفته است.

هزینه و درآمد خانوارها

بررسی بودجه خانوار که یکی از طرحهای عمده آمارگیری در اکثر کشورهای جهان است در ایران همه ساله توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام می گیرد. نتایج این بررسی نشان

می‌دهد که در فاصله سالهای ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۸ تغییرات هزینه های مصرفی خانوارها به قیمت ثابت همه ساله منفی بوده و در سال ۱۳۶۸ به حداقل خود رسیده است. ولی از سال ۱۳۶۹ تا سال ۱۳۷۱ از رشدی مثبت برخوردار بوده و مجدداً در سال ۱۳۷۲ اندکی کاهش داشته است. بطور کلی هزینه های مصرفی خانوارها به قیمت های جاری طی دوره مورد بررسی بطور متوسط دارای رشدی حدود $24/2$ درصد بوده است. چنانچه هزینه های فوق با نرخ تورم تعدیل گردد، ملاحظه می شود هزینه خانوارها به قیمت ثابت در طول سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸ با رشدی معادل $6/2$ درصد مواجه بوده است. (رشد هزینه های مصرفی در تهران در دوره مورد بررسی به قیمت های جاری حدود $25/8$ درصد و به قیمت های ثابت معادل $5/0$ درصد بوده است) عبارت دیگر توان مالی خانوارها طی دوره ۷۲ - ۱۳۶۸، در مقایسه با سالهای قبل افزایش یافته است (جدول شماره ۱). از طرفی طبق نتایج این بررسی متوسط درآمد یک خانوار شهری در دوره ۷۲ - ۱۳۶۸ معادل $26/4$ درصد افزایش داشته است که در مقایسه با رشد هزینه های مصرفی که معادل $24/2$ درصد بوده است اندکی افزایش نشان می دهد. (متوسط رشد درآمد خانوارهای شهرنشین تهرانی طی دوره مذکور بالغ بر $29/6$ درصد می باشد) (جدول شماره ۲). به دنبال افزایش پرداختهای مربوط به تعدیل سطح حقوق و دستمزد کارکنان دولت و متعاقب آن افزایش حقوق و دستمزد کارکنان بخش خصوصی و افزایش درآمدهای خانوارها، شکاف بین خانوارهای غنی و فقیر در دوره مورد بررسی کاهش یافت و توزیع درآمد اندکی متعادل تر گردید. ضریب جینی که یکی از شاخصهای مهم اندازه گیری نابرابری توزیع درآمد می باشد، نشان می دهد که این ضریب در سال ۱۳۷۲ نسبت به سال ۱۳۶۸ و سالهای قبل کاهش و در نتیجه توزیع درآمد به سمت عدالت بیشتر سوق پیدا کرده است (جدول شماره ۳). ضریب جینی که در سال ۱۳۵۶ برابر عدد $0/4584$ بود، در سالهای بعد از انقلاب تا حدودی تعدیل یافت و در سال ۱۳۶۸ به عدد $0/4092$ و در سال ۱۳۷۲ به $0/3976$ کاهش پیدا کرد. از طرفی

سهم ۲۰ درصد گروه بالای درآمدی که در سالهای قبل از انقلاب بیش از ۵۰ درصد درآمد خانوارها را به خود اختصاص می داد در سالهای اخیر به تدریج کاهش و از ۴۷/۱ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۴۶/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ تقلیل پیدا نمود. باید اذعان نمود در طول سالهای اجرای برنامه اول توسعه اقتصادی با وجود حرکت به سوی تعدیل اقتصادی و به رغم کاهش تدریجی سوبسید کالاهای اساسی خوراکی، با افزایش درآمدها در کلیه طبقات هزینه ای و درآمدی، متوسط هزینه (درآمد) به قیمت ثابت در سال ۱۳۷۲ نسبت به سال ۱۳۶۸ رشد قابل ملاحظه ای داشته است. در ضمن آنطور که اطلاعات حاصله نشان می دهد در دوره مورد بررسی بیشترین رشد هزینه ای (درآمدی) را گروههای کم درآمد جامعه داشته اند (جداول شماره ۳ و ۴).

یکی از معیارهای رشد و توسعه اقتصادی و افزایش رفاه اقتصادی افراد جامعه، کاهش تدریجی سهم هزینه های مصرفی خوراک و دخانیات در کل هزینه سالانه خانوار و متقابلاً افزایش سهم هزینه کالاها و خدمات غیرخوراکی خانوارها می باشد. در کل مناطق شهری کشور طی دوره مورد بررسی، سهم هزینه کالاهای خوراکی و دخانی از ۳۹/۷ درصد در سال ۱۳۶۸ با کاهش تدریجی به ۳۳/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ رسیده است. در مقابل سهم هزینه هایی نظیر تفریح، تحصیل و مطالعه از ۱/۴ درصد به ۲/۶ درصد و همچنین لوازم و اثاث خانه از ۵/۹ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۶/۸ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته است که بیانگر بهبود وضع رفاهی خانوارها می باشد (جداول شماره ۵ و ۶). سهم هزینه خوراک نسبت به کل هزینه خانوارها در شهر تهران از ۳۱/۲ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۲۴/۸ درصد در سال ۱۳۷۲ تقلیل یافته است. در این شهر هزینه تفریح، تحصیل و مطالعه از ۲/۳ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۲/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش داشته است. سهم هزینه مسکن که بعد از خوراک مهمترین گروه هزینه خانوارهاست در دوره مورد بررسی کم و بیش یکسان بوده است. سهم این

گروه هزینه در کل مناطق شهری کشور در سال ۱۳۶۸ معادل ۲۶/۵ درصد بود که در سال ۱۳۷۲ به ۲۷/۹ درصد افزایش پیدا کرد (سهم گروه مسکن در شهر تهران به علت گرانی مسکن از ۳۳/۳ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۳۴/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته است). سهم هزینه های حمل و نقل و ارتباطات در کل مناطق شهری ایران از ۷ درصد در آغاز برنامه اول توسعه اقتصادی به ۸/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش پیدا کرده است . در شهر تهران سهم این گروه هزینه ای از ۸/۶ درصد در سال ۱۳۶۸ با روندی صعودی در سال ۱۳۷۲ به ۱۳/۶ درصد رسیده است که افزایش قابل ملاحظه ای را نشان می دهد (جداول شماره ۷ و ۸) .

یکی از روشهای اندازه گیری نابرابری توزیع هزینه ها یا درآمدها ، مقایسه هزینه خانوارها در دهکهای مختلف درآمدی می باشد . متوسط هزینه ناخالص یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۲ در دهک اول (ده درصد فقیرترین خانوارها) با بعد ۳/۳ نفر بالغ بر ۱۲۲۳ هزارریال بوده است ، حال آنکه این میزان هزینه برای خانوارهای دهک آخر (ده درصد ثروتمندترین خانوارها) با بعد ۵/۳ نفر بطور متوسط ، کمی بیش از ۱۹۵۰۰ هزارریال یعنی تقریباً حدود ۱۶ برابر خانوارهای دهک اول می باشد . نابرابری در هزینه خانوارها را می توان به طرز دقیق تری با مطالعه اجزای اصلی هزینه ، در بین دو دهک مورد اشاره مشاهده نمود (جدول شماره ۹) .

همانطور که انتظار می رود تقریباً در میان غالب گروههای اصلی هزینه هر چه از کالاهای ضروری تر مانند خوراک به سمت کالاهای کمتر ضروری و یا حتی لوکس حرکت نماییم ، نابرابری در توزیع هزینه ها شدیدتر می گردد (قانون انگل) (۱) . بطوریکه در سالهای مورد بررسی بیشترین اختلاف هزینه بین ده درصد پردرآمدترین و ده درصد کم درآمدترین خانوارها در گروههایی نظیر حمل و نقل و ارتباطات ، تفریح ، تحصیل و مطالعه و پوشاک مشاهده شده است . حال آنکه هزینه هایی نظیر خوراک و

مسکن به دلیل ضروری بودن آنها برای کلیه خانوارها، نابرابری کمتری (به خصوص در گروه مسکن) مشاهده می شود. از طرفی در تمامی دهکها بجز دهک اول که در آن، مسکن دارای بیشترین سهم در کل هزینه های خانوار می باشد، سهم هزینه خوراک و دخانیات بالاترین رقم هزینه خانوارها را به خود اختصاص می دهد. بعد از این گروه، گروه مسکن بیشترین سهم هزینه خانوارها را دارا می باشد. در واقع الگوی مصرف خانوارها با افزایش درآمدها از کالاهای ضروری در هر گروه به سمت کالاهای کمتر ضروری در سایر گروهها حرکت می نماید. لذا با توجه به اهمیت هزینه خوراک و مسکن در هزینه خانوارها هر افزایش که در قیمت کالاهای این دو گروه هزینه رخ دهد، خانوارهای کم درآمد نسبت به سایر خانوارهای جامعه شهری آسیب پذیرتر گردیده و عدم تعادل در هزینه ها شدیدتر می گردد. سهم بالای هزینه های حمل و نقل و ارتباطات در دهک دهم نسبت به سایر دهکها نشان دهنده استفاده بیشتر خانوارهای این گروه از وسایط نقلیه شخصی و استفاده از امکانات رفاهی مربوط به حمل و نقل می باشد.

مقایسه روند هزینه ها در سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

در این قسمت به بررسی مقایسه ای قدرت خرید واقعی خانوارهای شهری طی دوره زمانی ۷۲-۱۳۶۸ می پردازیم. طبق جداول شماره ۵ و ۷، متوسط هزینه سالیانه یک خانوار شهری در کل مناطق شهری کشور به قیمت جاری در سال ۱۳۶۸ بالغ بر مبلغ ۲۴۱۵ هزارریال و در سال ۱۳۷۲ مبلغ ۶۳۷۷ هزارریال بوده است (ارقام این هزینه برای خانوارهای مقیم در تهران از مبلغ ۳۱۱۲ هزارریال در سال ۱۳۶۸ به مبلغ ۸۱۱۷ هزارریال در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته است). در واقع قدرت خرید واقعی خانوارها پس از تعدیل با نرخ تورم در سال ۱۳۷۲ به سطح ۳۵۰۷ هزارریال رسیده است که رفاه نسبی بیشتری را نسبت به سال ۱۳۶۸ نشان می دهد. از طرفی چنانچه هزینه های سال ۱۳۶۸ را به عنوان سال پایه و برابر عدد ۱۰۰ در نظر بگیریم، شاخص هزینه ها در مناطق شهری به قیمت جاری به عدد

۲۶۴/۱ و به قیمت ثابت به عدد ۱۳۳/۱ می رسد (جداول شماره ۱۰ و ۱۱) بدین ترتیب ملاحظه می گردد، با وجود سیر صعودی هزینه های هر سال نسبت به سال قبل و علیرغم نرخ رشد تورم، امکانات خانوارهای شهری طی دوره مورد بررسی هر سال نسبت به سال قبل بهبود یافته است.

چنانچه بررسی را در زیر گروههای هزینه خانوارها انجام دهیم، ملاحظه می شود که در دوره مورد بررسی با قیمتهای ثابت سال ۱۳۶۸، در سال ۱۳۷۲ به ترتیب شاخص گروه تفریح، تحصیل و مطالعه خانوارهای شهری به قیمتهای جاری به عدد ۴۸۵/۵، شاخص گروه درمان و بهداشت به عدد ۳۸۷/۲، شاخص گروه حمل و نقل و ارتباطات به عدد ۳۲۷/۲ و شاخص گروه لوازم و اثاث خانه به عدد ۳۰۱ رسیده است. بعد از محاسبه هزینه های فوق به قیمت ثابت (تعدیل با نرخ تورم) و مقایسه آن با هزینه سال ۱۳۶۸ مشاهده می گردد این اعداد به قیمت ثابت برای چهار گروه هزینه ای فوق به ترتیب برابر ۳۳۲، ۱۱۷/۸، ۱۳۵/۷ و ۲۰۲/۲ خواهد بود که بیانگر افزایش واقعی قدرت خرید خانوارها در تمامی اجزای اصلی گروههای هزینه بوده و سایر گروههای هزینه ای در مقایسه با گروه خوراک به مراتب از افزایش بیشتری برخوردار بوده اند.

خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارها

نتایجی که از بررسی خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارهای شهری بدست آمده حاکی از آن است که در سال ۱۳۷۲ حدود ۷۵/۷ درصد از خانوارهای ساکن در نقاط شهری ایران و ۷۰/۵ درصد از خانوارهای ساکن در شهر تهران مالک محل سکونت خود بودند. در این سال حدود ۱۵/۲ درصد از خانوارهای شهری و ۱۹/۶ درصد از خانوارهای تهرانی در مسکن اجاری سکونت داشته اند (جدول شماره ۱۲). نکته قابل ذکر آن که طی سالهای ۲۲ - ۱۳۶۸ حدود یک درصد به خانوارهای اجاره نشین مناطق شهری ایران افزوده شده است (لازم به یادآوری است که چون تعداد نمونه ها برای این منظور

ایتمیم نگردیده است احتمالاً پایه قوی آماری نخواهد داشت). بر اثر رشد بی رویه جمعیت و مهاجرت تعداد قابل توجهی از روستائیان به مناطق شهری کشور، میزان نیاز به مسکن در سطح شهرها به شدت افزایش یافته که از اثرات آن افزایش اجاره بهای واحدهای مسکونی می باشد.

از نظر لوازم و تسهیلات زندگی در فاصله سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸ برخورداری خانوارها از آب لوله کشی از ۹۶/۲ درصد به ۹۶/۹ درصد، برق از ۹۹/۷ درصد به ۹۹/۸ درصد، تلفن از ۳۰/۲ درصد به ۲۸/۷ درصد، گاز شهری از ۱۷/۳ درصد به ۴۱/۵ درصد، اتومبیل شخصی از ۱۶/۲ درصد به ۱۶/۵ درصد، حمام از ۶۷/۳ درصد به ۷۹/۰ درصد و کولر از ۴۸/۰ درصد به ۵۰/۷ درصد افزایش یافته است. در سال ۱۳۷۲ در مقایسه با سال ۱۳۶۸، درصد برخورداری خانوارها از لوازم عمده زندگی دیگری نظیر فریزر و یخچال فریزر، اجاق گاز، ماشین لباسشویی و جاروبرقی افزایش نشان می دهد. در همین سال حدود ۹۵ درصد از خانوارهای شهری و حدود ۹۷ درصد از خانوارهای تهرانی دارای تلویزیون، حدود ۸۹ درصد خانوارهای شهری و ۹۵ درصد خانوارهای تهرانی دارای رادیو و رادیو ضبط و بالاخره حدود ۷/۴ درصد خانوارهای شهری و ۱۵/۸ درصد خانوارهای تهرانی از ویدئواستفاده نموده اند (جدول شماره ۱۳).

از نظر میزان سواد، درصد باسوادان مناطق شهری کشور از ۷۳/۹ درصد در ابتدای دوره به ۸۰/۸ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش پیدا کرده است. نرخ باسوادان در شهر تهران از ۸۳/۴ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۸۵/۷ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش نشان می دهد. میزان سواد در سطح تحصیلات عالی در مناطق شهری از ۳/۴ درصد به ۴/۵ درصد و در تهران از ۵/۵ درصد به ۷/۱ درصد طی دوره رشد داشته است (جدول شماره ۱۴).

جدول شماره ۱

درصد تغییر هزینه های مصرفی سالانه خانوارها به قیمت های جاری و ثابت

در کل مناطق شهری و تهران

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

متوسط دوره ۶۸ - ۷۲	سال ۱۳۷۲		سال ۱۳۷۰		سال ۱۳۶۹		سال ۱۳۶۸		هزینه های مصرفی
	به سال ۱۳۷۱	به سال ۱۳۷۰	به سال ۱۳۶۹	به سال ۱۳۶۸	به سال ۱۳۶۸	به سال ۱۳۶۷			
۲۴/۲ ۶/۲	۲۲/۳ - ۰/۲	۲۵/۹ ۲/۲	۲۲/۳ ۱۰/۳	۲۹/۷ ۱۹/۴	۱۱/۸ - ۴/۸	کل مناطق شهری		به قیمت جاری به قیمت ثابت	
۲۵/۸ ۵/۰	۳۰/۹ ۷/۱	۱۹/۷ - ۳/۰	۲۹/۶ ۶/۲	۲۸/۴ ۱۶/۳	۲۱/۰ ۰/۵	تهران		به قیمت جاری به قیمت ثابت	

جدول شماره ۲

درصد تغییر درآمد ناخالص سالانه یک خانوار

در کل مناطق شهری و تهران

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

متوسط دوره ۶۸ - ۷۲	سال					
	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۲۶/۴	۳۰/۷	۲۶/۰	۳۱/۳	۲۸/۱	۱۶/۶	کل مناطق شهری
۲۹/۶	۳۸/۰	۲۸/۳	۲۷/۹	۳۱/۸	۲۲/۷	تهران

جدول شماره ۳
مقایسه شاخصهای نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری و تهران
طی سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۷۲

تهران		کل مناطق شهری		شاخص نابرابری
۱۳۷۲	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۶۸	
۰/۳۸۴۹	۰/۳۷۶۴	۰/۳۹۷۶	۰/۴۰۹۲	ضریب جینی
۱۶/۸	۱۷/۰	۱۵/۷	۱۴/۸	سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم درآمد
۳۶/۳	۳۸/۱	۳۷/۶	۳۸/۱	سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد متوسط
۴۶/۹	۴۴/۹	۴۶/۷	۴۷/۱	سهم ۲۰ درصد خانوارهای پر درآمد
۱۱/۸	۱۱/۹	۱۶/۰	۱۷/۶	نسبت سهم ده درصد ثروتمندترین خانوارها به ده درصد فقیرترین خانوارها

جدول شماره ۴
مقایسه سهم دهکها از کل درآمد در کل مناطق شهری ایران
در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۷۲

(ریال)

درصد افزایش متوسط درآمد به قیمت ثابت ۱۳۷۲ به ۱۳۶۹	سال ۱۳۷۲			سال ۱۳۶۸			دهک
	متوسط درآمد		سهم (درصد)	متوسط درآمد		سهم (درصد)	
	به قیمت ثابت ۶۹	به قیمت جاری		به قیمت ثابت ۶۹	به قیمت جاری		
۴۶/۶	۶۶۳۱۶۸	۱۲۲۲۸۸۲	۱/۹	۴۵۲۴۸۱	۴۱۵۱۹۷	۱/۷	دهک اول
۳۸/۳	۱۱۸۸۰۰۴	۲۱۹۰۶۸۰	۳/۴	۸۵۸۹۳۹	۷۸۸۱۶۲	۳/۳	دهک دوم
۳۸/۱	۱۵۸۳۲۰۱	۲۹۱۹۴۲۳	۴/۶	۱۱۴۶۵۵۴	۱۰۵۲۰۷۸	۴/۳	دهک سوم
۳۷/۶	۱۹۹۳۶۴۸	۳۶۷۶۲۸۶	۵/۸	۱۴۴۸۶۹۰	۱۳۲۹۳۱۸	۵/۵	دهک چهارم
۳۳/۰	۲۴۰۷۵۳۶	۴۴۳۹۴۹۷	۷/۰	۱۸۱۰۲۷۰	۱۶۶۱۱۰۴	۶/۸	دهک پنجم
۳۰/۱	۲۸۶۲۱۲۷	۵۲۷۷۷۶۳	۸/۲	۲۱۹۹۱۲۲	۲۰۱۷۹۱۴	۸/۳	دهک ششم
۲۶/۷	۳۴۳۵۹۹۱	۶۳۳۵۹۶۸	۹/۹	۲۷۱۱۸۵۹	۲۴۸۸۴۰۲	۱۰/۳	دهک هفتم
۲۷/۷	۴۲۶۹۱۸۰	۷۸۷۲۳۶۷	۱۲/۴	۳۳۴۳۲۰۷	۳۰۶۷۷۲۷	۱۲/۷	دهک هشتم
۲۴/۹	۵۵۳۹۷۰۵	۱۰۲۱۵۲۱۶	۱۶/۰	۴۴۳۶۶۰۶	۴۰۷۱۰۳۰	۱۶/۸	دهک نهم
۳۳/۰	۱۰۶۱۷۸۹۵	۱۹۵۷۶۳۹۸	۳۰/۷	۷۹۸۶۲۰۴	۷۳۲۸۱۴۱	۳۰/۳	دهک دهم

جدول شماره ۵
متوسط هزینه ناخالص خانوارها به تفکیک گروههای اصلی هزینه در کل مناطق شهری
طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸
به قیمتهای جاری
(ریال)

گروههای اصلی هزینه	سال				
	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸
کل هزینه ناخالص	۶۳۷۶۶۲۰	۵۲۱۴۲۲۶	۴۱۴۱۵۵۸	۳۱۳۱۳۷۲	۲۴۱۴۶۵۶
۱ - خوراک و دخانیات	۲۱۴۷۰۵۸	۱۷۹۳۷۳۷	۱۴۲۸۷۳۱	۱۱۱۱۲۵۷	۹۵۷۴۳۷
۲ - پوشاک	۵۵۲۷۹۸	۵۰۲۱۴۸	۴۲۱۱۵۱	۳۳۵۵۳۳	۲۴۰۷۳۳
۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی	۱۷۷۷۶۲۲	۱۴۶۹۶۰۸	۱۱۲۰۹۲۸	۸۳۸۰۱۰	۶۳۹۷۵۲
۴ - لوازم و اثاث خانه	۴۲۰۸۶۱	۳۵۳۴۵۶	۲۷۵۹۴۹	۲۱۳۲۵۴	۱۴۳۱۴۸
۵ - درمان و بهداشت	۳۲۱۲۶۱	۲۰۳۲۸۶	۱۶۳۸۰۸	۱۱۶۸۶۱	۸۲۹۶۱
۶ - حمل و نقل و ارتباطات	۵۵۲۳۵۷	۴۳۵۶۶۲	۳۶۵۱۱۷	۲۳۸۸۵۵	۱۶۸۷۹۴
۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه	۱۶۳۵۸۸	۱۱۹۴۶۵	۸۹۳۱۰	۵۹۳۲۲	۳۳۶۹۳
۸ - کالاهای و خدمات متفرقه	۴۳۱۰۷۵	۳۳۵۸۶۴	۲۷۶۵۶۴	۲۱۸۱۸۱	۱۴۸۱۳۸

جدول شماره ۶
سهیم هر یک از گروههای اصلی هزینه ناخالص سالانه خانوارهای شهری نسبت به کل هزینه
طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸
(درصد)

گروههای اصلی هزینه	سال				
	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸
۱ - خوراک و دخانیات	۳۳/۷	۳۴/۴	۳۴/۵	۳۵/۵	۳۹/۷
۲ - پوشاک	۸/۷	۹/۶	۱۰/۲	۱۰/۷	۱۰/۰
۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی	۲۷/۹	۲۸/۲	۲۷/۱	۲۶/۸	۲۶/۵
۴ - لوازم و اثاث خانه	۶/۸	۶/۸	۶/۷	۶/۸	۵/۹
۵ - درمان و بهداشت	۵/۰	۳/۹	۴/۰	۳/۷	۳/۴
۶ - حمل و نقل و ارتباطات	۸/۷	۸/۴	۸/۸	۷/۶	۷/۰
۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه	۲/۶	۲/۳	۲/۲	۱/۹	۱/۴
۸ - کالاهای و خدمات متفرقه	۶/۸	۶/۴	۶/۷	۷/۰	۶/۱

جدول شماره ۷

متوسط هزینه ناخالص خانوارها به تفکیک گروههای اصلی هزینه در تهران

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

به قیمت‌های جاری

(ریال)

سال					گروههای اصلی هزینه
۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۸۱۱۶۶۷۴	۶۲۰۰۹۳۹	۵۱۷۹۰۲۱	۳۹۹۴۸۹۳	۳۱۱۱۷۴۷	کل هزینه ناخالص
۲۰۱۵۶۷۴	۱۶۰۶۰۲۵	۱۳۷۷۲۹۴	۱۰۷۵۹۵۵	۹۶۹۶۸۸	۱ - خوراک و دخانیات
۵۰۳۲۰۴	۴۴۸۲۸۹	۴۱۹۲۵۹	۳۵۷۶۱۹	۳۵۷۴۲۷	۲ - پوشاک
۲۸۱۴۱۹۷	۲۳۴۴۳۲۸	۱۸۳۱۲۰۰	۱۳۸۷۸۷۳	۱۰۳۲۵۱۲	۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی
۵۰۷۲۸۹	۴۰۳۶۲۹	۲۹۴۲۴۸	۲۵۸۷۳۶	۲۰۱۹۱۴	۴ - لوازم و اثاث خانه
۴۵۳۵۵۸	۲۶۵۹۸۲	۲۳۳۱۸۹	۱۸۹۶۱۵	۱۴۲۲۵۰	۵ - درمان و بهداشت
۱۱۰۳۱۸۳	۶۰۴۹۸۵	۵۵۳۶۸۷	۳۵۸۰۸۸	۲۶۸۰۴۰	۶ - حمل و نقل و ارتباطات
۲۱۸۸۴۰	۱۵۸۸۸۳	۱۳۵۷۶۱	۹۳۸۷۷	۷۲۳۱۲	۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه
۵۰۱۷۲۹	۳۷۸۸۱۸	۲۴۴۲۸۳	۲۷۲۱۳۰	۱۶۷۶۰۴	۸ - کالاها و خدمات متفرقه

جدول شماره ۸

سهم هریک از گروههای اصلی هزینه ناخالص سالانه خانوارها در تهران نسبت به کل هزینه

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

(درصد)

سال					گروههای اصلی هزینه
۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۲۴/۸	۲۵/۹	۲۶/۶	۲۶/۹	۳۱/۲	۱ - خوراک و دخانیات
۶/۲	۷/۲	۸/۱	۹/۰	۸/۳	۲ - پوشاک
۳۴/۷	۳۷/۶	۲۵/۴	۳۴/۷	۳۳/۲	۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی
۶/۲	۶/۵	۵/۷	۶/۵	۶/۵	۴ - لوازم و اثاث خانه
۵/۶	۴/۳	۴/۵	۴/۷	۴/۶	۵ - درمان و بهداشت
۱۳/۶	۹/۸	۱۰/۷	۹/۰	۸/۶	۶ - حمل و نقل و ارتباطات
۲/۷	۲/۶	۲/۴	۲/۳	۲/۳	۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه
۶/۲	۶/۱	۶/۶	۶/۸	۵/۴	۸ - کالاها و خدمات متفرقه

جدول شماره ۹

نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول خانوارها

سال					گروههای اصلی هزینه
۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۱۶/۰	۱۶/۰	۱۶/۳	۱۵/۹	۱۷/۶	کل هزینه ناخالص
۱۱/۲	۱۲/۶	۱۲/۲	۱۱/۸	۱۵/۲	۱ - خوراک و دخانیات
۳۲/۵	۳۴/۱	۳۶/۹	۴۸/۲	۶۴/۰	۲ - پوشاک
۸/۲	۸/۰	۸/۲	۸/۰	۸/۰	۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی
۲۷/۶	۳۷/۲	۴۵/۴	۳۹/۹	۵۶/۸	۴ - لوازم و اثاث خانه
۴۰/۰	۲۵/۴	۳۰/۹	۳۱/۰	۲۹/۴	۵ - درمان و بهداشت
۱۰۵/۸	۹۲/۸	۸۰/۷	۷۴/۶	۸۹/۶	۶ - حمل و نقل و ارتباطات
۵۶/۷	۴۸/۸	۴۸/۲	۵۰/۵	۵۰/۸	۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه
۲۴/۲	۲۰/۴	۲۰/۴	۲۵/۷	۲۱/۶	۸ - کالاهای و خدمات متفرقه

جدول شماره ۱۰

شاخص متوسط هزینه ناخالص خانوارها به تفکیک گروههای اصلی هزینه در کل مناطق شهری

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

به قیمتهای جاری

سال					گروههای اصلی هزینه
۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۲۶۴/۱	۲۱۵/۹	۱۷۱/۵	۱۲۹/۷	۱۰۰/۰	کل هزینه ناخالص
۲۲۴/۳	۱۸۷/۳	۱۴۹/۲	۱۱۶/۱	۱۰۰/۰	۱ - خوراک و دخانیات
۲۲۹/۶	۲۰۹/۰	۱۷۴/۹	۱۳۹/۴	۱۰۰/۰	۲ - پوشاک
۲۷۷/۹	۲۲۹/۷	۱۷۵/۲	۱۳۱/۰	۱۰۰/۰	۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی
۲۰۱/۰	۲۴۶/۹	۱۹۲/۸	۱۴۹/۰	۱۰۰/۰	۴ - لوازم و اثاث خانه
۳۸۷/۲	۲۴۵/۰	۱۹۷/۵	۱۴۰/۹	۱۰۰/۰	۵ - درمان و بهداشت
۳۲۷/۲	۲۵۸/۱	۲۱۶/۳	۱۴۱/۵	۱۰۰/۰	۶ - حمل و نقل و ارتباطات
۴۸۵/۵	۳۵۴/۶	۲۶۵/۱	۱۷۶/۱	۱۰۰/۰	۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه
۲۹۱/۰	۲۲۶/۷	۱۸۶/۷	۱۴۷/۳	۱۰۰/۰	۸ - کالاهای و خدمات متفرقه

جدول شماره ۱۱

شاخص متوسط هزینه ناخالص خانوارها به تفکیک گروههای اصلی هزینه در کل مناطق شهری طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸ به قیمت‌های ثابت

سال					گروههای اصلی هزینه
۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۱۳۳/۱	۱۳۳/۸	۱۳۰/۶	۱۱۸/۹	۱۰۰/۰	کل هزینه ناخالص
۱۰۹/۲	۱۱۴/۲	۱۱۵/۱	۱۱۱/۳	۱۰۰/۰	۱ - خوراک و دخانیات
۱۳۲/۱	۱۳۹/۰	۱۲۷/۶	۱۱۴/۱	۱۰۰/۰	۲ - پوشاک
۱۴۴/۷	۱۴۲/۱	۱۳۶/۰	۱۳۱/۷	۱۰۰/۰	۳ - مسکن، آب، سوخت و روشنایی
۲۰۲/۲	۲۰۰/۵	۱۷۶/۲	۱۴۴/۶	۱۰۰/۰	۴ - لوازم و اثاث خانه
۱۱۷/۸	۱۰۶/۴	۱۲۲/۳	۱۲۲/۹	۱۰۰/۰	۵ - درمان و بهداشت
۱۳۵/۷	۱۲۹/۲	۱۳۲/۵	۱۱۵/۹	۱۰۰/۰	۶ - حمل و نقل و ارتباطات
۳۳۲/۰	۳۱۷/۱	۲۶۶/۴	۱۹۰/۲	۱۰۰/۰	۷ - تفریح، تحصیل و مطالعه
۱۳۷/۵	۱۴۶/۸	۱۳۷/۸	۱۲۵/۲	۱۰۰/۰	۸ - کالاهای و خدمات متفرقه

جدول شماره ۱۲

درصد توزیع خانوارها برحسب نحوه تصرف مسکن در کل مناطق شهری و تهران طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

تهران		کل مناطق شهری		نحوه تصرف مسکن
۱۳۷۲	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۶۸	
۷۰/۵	۷۳/۳	۷۵/۷	۷۶/۵	شخصی
۱۹/۶	۱۸/۳	۱۵/۲	۱۴/۲	اجاری
۱/۰	۰	۱/۳	۱/۲	در برابر خدمت
۸/۹	۸/۴	۷/۸	۸/۱	رایگان

جدول شماره ۱۳

درصد خانوارهای استفاده کننده از تسهیلات و لوازم زندگی

در کل مناطق شهری و تهران

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸

تهران		کل مناطق شهری		تسهیلات لوازم زندگی
۱۳۷۲	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۶۸	
۹۹/۵	۹۹/۱	۹۶/۹	۹۶/۲	آب لوله کشی
۱۰۰/۰	۹۹/۹	۹۹/۸	۹۹/۷	برق
۵۱/۰	۳۸/۲	۳۸/۷	۳۰/۲	تلفن
۵۶/۶	۲۰/۹	۴۱/۵	۱۷/۳	گاز شهری
۲۵/۰	۲۴/۷	۱۶/۵	۱۶/۲	اتومبیل شخصی
۸۵/۵	۷۴/۳	۷۹/۰	۶۷/۳	حمام
۸۶/۳	۸۴/۸	۵۰/۷	۴۸/۰	کولر
۸۹/۹	۹۱/۴	۹۰/۰	۹۰/۰	یخچال
۳۸/۵	۲۸/۶	۲۴/۳	۱۶/۳	فریزر و یخچال فریزر
۹۸/۳	۹۴/۸	۹۲/۹	۸۸/۶	اجاق گاز
۶۹/۶	۶۶/۰	۵۱/۹	۴۳/۲	ماشین لباسشویی
۶۳/۹	۵۰/۱	۴۲/۰	۲۸/۵	جاروبرقی
۹۴/۸	۹۱/۹	۸۸/۶	۸۳/۱	رادیو و رادیو ضبط
۹۷/۳	۹۴/۶	۹۵/۳	۸۷/۰	تلویزیون
۱۵/۸	۳/۵	۷/۴	۱/۵	ویندو

جدول شماره ۱۴
درصد توزیع افراد ۶ سال و بالاتر خانوارها برحسب میزان سواد
طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۸
(برحسب درصد)

تهران		کل مناطق شهری		سطح سواد
۱۳۷۲	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۶۸	
۱۴/۳	۱۶/۶	۱۹/۲	۲۶/۱	۱ - بیسوادان :
(۱۰/۶)	(۸/۷)	(۱۴/۲)	(۱۸/۷)	(مردان)
(۱۸/۱)	(۲۴/۱)	(۲۴/۲)	(۳۳/۴)	(زنان)
۸۵/۷	۸۲/۴	۸۰/۸	۷۳/۹	۲ - باسوادان :
(۸۹/۴)	(۹۱/۳)	(۸۵/۸)	(۸۱/۳)	(مردان)
(۸۱/۹)	(۷۵/۹)	(۷۵/۸)	(۶۶/۶)	(زنان)
۳۳/۶	۳۶/۶	۳۶/۹	۳۶/۱	الف - ابتدایی *
۴۵/۰	۴۱/۳	۳۹/۴	۳۴/۴	ب - نادیلم
۷/۱	۵/۵	۴/۵	۳/۴	ج - بالاتر از دیلم

* - شامل خواندن و نوشتن

پی نویسی :

- (۱) - طبق قانون انگل با افزایش نسبی درآمدها سهم کمتری به مواد خوراکی و سهم بیشتری به نیازهای غیرخوراکی می رسد. همچنین به نسبت افزایش درآمدها سهم هزینه های مسکن تقریبا نسبت به گذشته ثابت می ماند ولی سهم هزینه های پوشاک، لوازم و اثاث خانه، حمل و نقل و ارتباطات، تفریحات و هزینه های آموزش افزایش می یابد.